

Memorie vande gewichtige redenen die de Heeren Staten generael behooren te beweghen om gheensins te wijcken vande handelinghe ende vaert van Indien.

DAt vrientschap/ conversatie/ ende Commercie/ zijn nootelick ghevolghe van Vrede/ volghende de generale wet der natueren van alle volcken ende van alle tijden/ de conversatie ende Commercie zijnde betooch van vrientschap ende Vrede/ diemen oock niemant en weyghert dan den vyanden.

Sulcx en sal geen exempel gevonden werden/ dat opt eenige Vrede is besloten met conditie dat de conversatie ende Commercie soude uuytghesloten blijven/ want dit en soude gheen Vrede maer een warachtich bannissement zijn/ twelck nemmermeer en werdt ghedecerneert dan teghens vyanden ende misdadigen.

Daerom dat de Spaengiaerden ons voorhonden dat wy souden moetē blijven uyt de Indien/ dat is/ dat hy d'onse die daer gevonden souden werden/ souden tracteren als ghebannen vyanden/ dat bethoont opentlicken dat sy willen dat wy henluyden in Indien den Vrede souden toestaen/ ende dat sy ons d'oorloghe aldaer souden aendoen/ sonder ons daer teghen te moghen defenderen.

T'welcke een propositie is die eerstelicken bethoont een openbare onredelicheyt ende iniustitie/ ende ten tweeden een openbare captie/ ende bedroch/ met woorden ons verclarende eenē Vrijen souvereynen Staet/ ende inder daet ons willende maken veel vuylder dan wy opt onder de Princen zijn gheweest: daerenboven seggende dat wy vrede begeeren/ ende ons inder daet maken van erger conditie dan wy inder Oorloghe zijn gheweest/ te weten dat wy ons selven met ons consent souden bannen datmen in Indien alle soorten vā hostiliteyt tegens ons soude pleghen/ ende dat wy sulcx patientelick souden moeten ghedooghen. Eyndelicken/ sy bethoonen haren ouden aert/ dat sy niet anders dan bedrieghelick vanden vrede en comen spreken/ ende dat sy alsdan aldermeest Oorloghen.

Immers datmen ons (die byder Zee moeten leven) ende die de beste Coopluyden ende cloeckste zeevarende luyden zijn vande gheheele weirelt/ te vooren verf leggen dat wy souden af staen van tghebruyck van t'meerderen deel vande Zee/ ende vande treffelickste gedeelten vande gheheele Trafficque vande weerelt/ dat is de grootste onbeschaemtheyt diemen can bedencken/ bysonder sulcx

te willen extenderen over ander Coninckrijcken ende Landen daer hy niet te segghen en heeft/ ende over de zee daer niemant te ghebieden en heeft/ maer wyens ghebruyck/ Iure Gentium, alle menschen vry open staet/ ende daer niemant ter werelt particulier ghebiet ofte heerschappye en heeft.

Dit soude oock wesen eenen onghetwijfelden ondergangk van onsen Staet/ die in dese sware Oorloghe niet en soude hebben connen bestaen sonder de Vrije Zeevaert ende Trafficque: het is d'eenighe middel die God Almachtich ghebruyct heeft tot onse behoudenisse/ ende naer advenant dat onse Zeevaert ende Trafficque soude verminderen: Naer de selve proportie soude oock de Macht vanden landen nootelicken moeten verminderen/ want onse Steden ende Inghesetenen en connen niet ghevoet worden/ veel min connen wy eenighe publique macht hebben door de inwendighe middelen van Lantbouwerije ende incomen van Renten/ als andere groote Landen eñ Coninckrijcken: Ons Landt is veel te cleyn/ maer dit alles moet comen upter Zee ende Zeevaert.

Sulcx staet alleene inne te sien/ wat ghedeelte van dien wy verliesen souden/ indien wy de Indien quiteren wilden / want ghelijcke gedeelte souden wy nootelick moeten missen inde macht vande landen.

Wt de Remonstrantie van de Oost-Indische compagnie is ghebleken dat aldaer jegenwoordelicken zijn ontrent veertich Schepen/ met vijf duysent zeevarende Mannen/ ende dat sy van daer hebben in capitael ontrent drie honderts tonnen gouts te verwachten

In Guinee wordt iaerlicx ghehandelt/ met ontrent twintich Schepen ende vierhondert Mannen / ende men verhandelt daer Jaerlicx ontrent twaelf tonnen gouts.

Op Puncto del Rey inde West Indien heeftmen opde Soutvaert ghevaren met hondert groote Schepen / ende met ontrent een duysent eñ acht hondert mañen die iaerlicx aẽ Vrachten verhandelt ende aen Sont twelck niet anders cost dan de vracht / inghebracht hebben thien hondert duysent guldens.

De verhandelinghe van Huyden op Cuba en Espagnola heeftmen varende gehouden twintich Schepen met vijfthien hondert mannen/ ende daer is iaerlicx verhandelt/ niet min als acht hondert duysent guldens. Beloopende in alles hondert ende tachentich schepen/ acht duysent seven hondert mannen/ ende het retour / vier hondert derthien mael hondert duysent guldens.

Twelck considererende teghens allen onsen resterenden handel ende scheepsvaert salmen bevinden dat dit verde is overtreffende alle onse verdere Traficquen ende Scheepsvaert die wy hebbẽ soo in capitalen menichte ende cloeckheyt van volcke als in gewelt van Schepen/ ende consequentelick dat wy de Indien quiterende/ souden verminderen meer dan die helft van onse macht/ niet alleen

ter zee/ sonder de welcke wy nochtans niet en moghen bestaen/ maer oock te Lande/ want alle onse macht ende welvaren te lande/ moet om redenen voorschreven/ wt der zee comen.

Dit behoorlijken considererende/ wordt claerlicken bevonden/ dat hoe wel gheen Coopliedeu en trafficqueren ende niemant ter zee en gaet dan om zijn particulier ghewin/ dat nochtans het publick veel meer by het quiteren van Indien soude wesen gheinteresseert/ dan de particuliere/ want bouen dien dat het publick alleen wt den particulieren bestaet/ ende dat de selue t'publick maken/ eñ dat het publick machtich is naer advenant dat de particulire machtich ofte rijck zijn/ so ist nochtans seker dat de particulieren sonder t'publick/ maer dit niet sonder de particulieren/ door dien de particuliere vertreckende in ander Landen aldaer soo wel connen handelen op Indien/ als in dese Landen: Maer t'publick moet blijven ende sien hem selven verkrenct in vermogen/ nae advenant dat zijne Neiringẽ verminderen: want naer proportie van dien verminderen oock nootelicken t'ghetal vande Inghesetenen ende de macht vant publick.

Bysonder considererende dat de Schepen ende Bootsvolck dwelck byde particulier opde Trafficque wort gebruyct/ niet anders en zijn dan een geweldige groote Macht/ die sonder cost vande Landen in reserue ende Waert gelt wort ghehouden/ ende daghelicx geoeffent/ omme op alle occurrentien byde Landen ghebruyct te moghen worden/ sonder twelcke onmoghelick is eenighe Macht ter zee te hebben/ ghelijck wy voor ooghen sien/ dat de machtichste Coninckrijcken gheen macht ter zee en hebben naer proportie van hare mogentheyt/ maer alleen naer proportie vande Trafficque die haer Landen zijn hebbende.

Hier uyt ist goet te considereren dat den Spaengiaert met een groote cloeckheyt dit is voorstellende om ons te attrapperẽ/ ons aenbiedende de Souvereyniteyt/ die ons gheen meerder macht en sal gheuen/ maer alleen een Digniteyt/ ghelijck als het gulden Vlies dwelck hy de Nederlantsche Heeren ghewoon is te gheuen tot hare ruine/ Ende willende dat wy daer tegen souden quiteren het beste ghedeelte van onse Trafficque ende Scheepvaert/ op dat wy meer dan de helft in macht geswackt zijnde/ hy te beter tot zijn wreet voornemen souden geraken. Ende op dat hy daer naer sonder peryckel den Vrede soude mogen breken/ ende alles te ghelijck nemen.

Twelck seker ende evident is oock uyt haer eyghen Professie, Want bekennende dat den Coninck van Spaengnien alleen om de Indien onghemolesteert te behouden/ dese actie van Vrede ende afstant van zijne pretentien/ is ghemoveert: Soo en staet niet te twijffelen ofte tselve en moet oock t'eenighe middel ende oorsake wesen daer deur hy beweecht soude mogen worden om den Vrede te houden: want naer veranderinghe van ghelegthentheyt der saecken/ soo verandert den Raedt van Princen/ bysonder alsoo hier mede opentlicken bekent

wort

wort dat dese Aenbiedinghe niet en compt uyt goedertierenheyt oft affectie tot-
ten Vrede/oft om dat hy de oorloghe moede is/maer alleen omme dat hy vreest
zijne Indien te verliesen/ ende consequentlick volcht dat hy t'oorloogh weder-
omme sal aennemen soo haest als hy van dese Vreese verlost sal zijn.

Twelck wesen sal soo hast als wy de Indien eens sullen ghequiteert hebben/
want daer naer en is niet moghelick die wederom te hernemen/de Compagnie
eens gedissolveert zijnde/de Coopluyden in andere Coninckrijcken dese hande-
linghen byder hant ghenomen hebbende/ de Spaeignaerden hen vande India-
nen/onse vrienden/wreedelick gewroken hebbende/ende wy mits onse trouwe-
loose velatinghe / inden haet vande Indianen vervallen zijnde / soude de sacke
irreparabel zijn.

Ende hoe soudemen schandelicker saken mogen bedencken/dan dat wy de In-
dianen/ die deur last vande Heeren Staten generael met de Compagnie zijnde
geconfedereert/souden abandonneren ter discretie van so wreede vyanden/die se
om onsent willen ende op ons ghelooff/ op haren hals hebben ghehaelt/ eñ dat
wy onse Coopluyden ende zeevarent volck/ die den Spaengiaert sulcx hebben
gheoffenceert/dat sy onder hem niet en mogen comen ofte handelen/souden be-
nemen de vrye vaert ende handelinghe die hen God/de Nature/endet'Recht vã
alle Natien is gevende/ in plaetse van dat wy alle de selve behooren te bewijsen
gelijcke getrouwicheyt als wy in onsen noot van hen hebben genoten/ van dat
sy met soo grooten perijckelen van lijf en goet/met soo vele bloets/ ende met soo
vele heerlicke ende vrome daden den Spaengiaert hebben ghedwonghen tot de-
se handelinghen/ende tot besien van dat sy de ghene zijn die hem sijne pretensien
doen quiteren : de goede getrouwe en laet niet toe dat wy de minste ingesetenen
van t'lant die de gemeene swaricheden ende lasten heeft helpen draghen/niet en
souden mainteneren in zijne Neiringe/veel min dat wy souden abandoneren de
neiringe van twintich duysent Persoonen die in dese handelinge participeren/
Ende wel soo vele cloucke Zeevarende Mannen die op Indien hebben gheva-
ren/ende die ter avonture meer middels souden hebben om hen van ons te wre-
ken / dan den Spaengiaert.

Onse voorouders hebben in voortijden sware querelen ende Oorlogen aenge-
nomen om te mainteneren de zeevaert eñ traffique die seer cleyn was/dat haer
gheheel capitael niet en mocht egaleren de waerde vande bloote schepen die in
Indien zijn / met de uytrustinghe van dien/ ende wy so machtich ter zee zijnde/
dat den vyant daer deur bekent/ gedwonghen te wesen / zijn recht te quiteren/
ende de vrede te begeeren/souden met ons consent ons seluen laten bannen uyt
de twee derde paerten vande gheheele weirelt / daer hy gheen ghebiet en heeft/
ende daer wy verre de machtichste zijn.

Wy souden desen tytel al te dier coopen/ want in plaetse van daer mede ver-
eert te zijn/so soude ons dit brenghen in seer groote schande ende verachtinghe/
niet alleen teghen de inneghesetenen / maer insonderheyt buyten s'lans by alle
onse vrienden ende vyanden.

Onse

Onse Inneghesetenen sullen niet reehte gheoffenceert zijn / siende datmen de neeringhe abandonneert / ende dat sy gedwonghen werden te vertrecken / ons vrienden ende geallieerde sullen ghelooven dat sy van ons gheen getrouwicheyt en hebben te verwachten / siende dat wy onse eyghen Inneghesetenen ende de geallieerde Indianen / die ons so ghetrouwe ende groote diensten hebben ghedaen / verlaten om eenen specieusen tytel te obtineren. Oock siende ons soo seer geswackt in onse macht ter Zee (t'welck t'eenighe is daer mede wy henlieden souden connen prospytelicken wesen ende assisteren) en sullen geen wert van ons maken / sulcx dat wy ons in desen Peys / embarquerende opt betrouwen van onse alliancien / ons sullen bedroghen vinden.

Ende deur de voorschreven swackinghe / sullen wy onsen erf-vyant selfs provoqueren om de vrede te breken / ende ons wederom te bevechten.

Te segghen dat wy ons souden behooren te contenteren met ghelijcke Trafficke ende zeevaert / als wy hadden voor den beginne vander Oorloge / en is niet anders dan datmen ons gheerne saghe in ghelijcke ghestaltenisse van cleyn vermoghen als wy waren ten aenvanghe van der Oorloghe / om ons te beter coop te hebben / daer ons God voor verhoede.

Oock is dit sonder fondament / want hoewel wy voor den Oorloghe op Indien niet en hebben gevaren nochte gehandelt / nochtans hadden wy t'recht ende vryheyt om sulcx te mogen doen / Iure gentium / t'welck ons by niemanden was benomen: den Coninck van Spaengien zijnde Heere van dese landen / en hadde oock ghen wettige macht om ter contemplatie van zijne Spaengaerden / ons sulcx te benemen / deur dien hy by eede was verbonden de landen ende Inghesetenen te mainteneren in de vryheyt van haer neeringhe ende hanteringhe / onder de welcke ontwijffelick t'vry gebruyck vander Zee / vande lucht / ende traffique der gantscher weerelt / het principaelste was / ende (anders doende) soude ons mishandelt hebben teghen zijnen Eedt: over sulcx en is int' Nederlant noyt eenich vermaen van sulcx gehoort gheweest voor den Iare 1596. dat de Spaengaers hier van een expres artikel hebben ghemaeckt int transport van dese gemeerde Landen aende Eertshertogen gedaen / daer mede de Eertshertoghen hen seluen (maer niet de Landen) servil hebben connen maken / sulcx dat wy blijven by de vryheyt die wy voor den beginne vanden Oorloghe waren hebbende / de vrye zeevaert ende traffique vande gantsche weerelt ons is open staende / die ons sonder Oorloghe ende ghewelt niet en can werden belet.

Oock is dese propositie opentlick bethoonende / datmen ons met listicheyt ende bedroch in dese handelinghe heeft getrocken / want de Heeren Staten Generael eendrachtelick gheresolveert zijnde in gheen handelinghe te comen / sonder eerst verseckert te zijn van volcomen ende absolute vryheyt der landen / hebben eerst begeert te hebben Brief ende Zegel / daer by den Coninck en de Eertshertoghen

Herto-

Hertoghen beloeft hebben met ons te handelen als met vrye lādē/op dewelcke sy niet en pretenderen.

Ende in handelinghe comende/willen ons opleggē de alder onweerdichste eñ schandelicxste servituyt/diemen soude cōnen bedencken. Daer is ooc expresselick geconditioneert dat yegelick soude behoudē tgene hy yegēwoordelic possedeert/ ten ware met ghemeen consent goet ghevonden worde/eenighe plaetsen te permitteren: ende nu wiltmen ons afnemen de alder importanste possessie die wy hebben/ dat is/ de possessie ende vry gebruyck vande twee derdepaerten vande Zee ende de gheheele weerelt. Men wil ons afnemen alle de plaetsen ende trafícquen van Indien met de meeste helft van onse scheep-vaert ende macht ter Zee/sonder ons eenighe plaetsen daer vooren te gheven.

Te seggen/ dat hy daer voor quiteert zijne pretentien op de Landen/die heeft hy by zijne brieven beloeft te quiteren / ende daer en boven dat hy ons niet en soude benemen dan by mangelinghe ende consent.

Datmen ons de traffique van Spaengen daer voor soude gheven/is gansch ydel /want die hebben wy altijt ghehadt/ ende hebben die noch teghenwoordelick deur andere landen /niet tegenstaende zijne interdictie / ende als hy ons de vryheyt van dien toelaet/so ghedooghen wy daer teghen dat de onse daer mogen varen / dwelck meerder is / alsmen wel insiet/want hy gheniet daer deur zijne groote tollen: Spaengen wort by ons ghespijst in hongers noot / ende wy ghedooghen dat hy onse Capitaelen/ Volck/ Schepen / ende Gheschut in ostagie heeft /om ons tzijnder discretie daer mede te dwingē/gelijck hy ons daer mede gemeynt hadde te dwingen/ende gedwongē soude hebbē als hy alles aensloech/ ende de handelinghe interdiceerde / ten ware wy de Indische vaerden hadden aengenomen /ende wy sullen ontwijfelick daer mede gedwongē ende geruineert zijn/indien wy de Indische vaerden eens quiterē/deur dien alsdan onmogelick soude zijn de selve te hervatten/mits redenen voren verhaelt.

Eyndelick alsmen dese saeke grondelijcken insiet/salmen bevinden noodeloos geweest te zijne de Oorloghe aen te nemen / ende so veel bloets ende ghelts te consumeren voor onse vryheyt / als wy met ons consent ons souden makē servil ende banditen van de twee derdeparten vande geheele weerelt: tis oock noodeloos gheweest ons te opposeren teghen de spaensche tyrannie/indien wy ons willen onderwerpen so tyrannighen ghebot /dat wy niet en souden mogen handelen met alle Natien /oock niet met de gene die hem niet onderworpen en zijn: tis nodeloos gheweest ons te opposeren teghen den thienden penninck / die den coophandel wt den lande verdreven soude hebben / als wy selfs de twee derdepaerten ofte de meeste helft van onse handelinge ende scheepsvaert willen overgheven.

De redenen ende consideratien die noch voorder by ghebrocht souden connen wer-

werden/zijn oneyndelick/maer dese schijnen suffisant te wesen om te besluyten/ dat hoe wel wy vã goeder herten eenẽ goddelijcken/ eerlijcken/absoluten/generalen/ende oprechten Vrede begeeren/ dat wy nochtans niet en begheeren onder dẽ valschen schijn vã dien bedrogen/ ende in meerder seruituyt dan oyt te voren gebracht te zijn/maer dat wy persisteren by onse voorgaende algemeyne resolutie/ende by de Brieuen ende Segelen van den Coninck ende Eertshertogẽ om niet anders te handelen dan behouden onse vrijheyt/ende (mits behoudende alle tgene wy tegenwoordelick zijn possederende) sonder twelck wy dese hãdelinghe noyt aenghevanghen souden hebben.

Indien niet te min de wederpartye daer mede gedient soude zijn/datmen dẽ vrede soude besluyten in Europen/ende dat al de reste soude blijuen in Oorloge/ hoe wel t'selue is strijdende teghens de meyninge vande Heeren Staten Generael/die noyt anders en is geweest dã een oprechte syncere vrede/ vrientschap/ mutuele conuersatie ende commercie te stabileren/ generalick eñ sonder eenige limitatie/en souden nochtans geen swaricheyt maken/ het Oorloghe oock ten deele/ ende voor soo veel ons by partyen wert toegelaten te verminderen/ ende de limiten te stellen tot zijnder discretie/midts dat tghene by zijne limiten wert buytgesloten/sal blijuen in Oorloghe/ ende dat mits de offensie ende beschadicheden die aldaer d'een oft d'andere vande partyen souden mogen werden aengedaen in Europa/ den vrede niet verstaen en sal werden gebroken te zijn/ ende dat oock ter saecken van dien in Europa / binnen de gestelde limiten/geen verhael ofte reparatie ghenomen ofte versocht sal moghen worden.

FINIS.